Anulu V. Nr. 30.—389. Joi, 15.\27. Apr. 1865.

Ese de doue ori in septemana Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu pentru Austri'a
pre anu intregu . . 10 fl. v. a.
„ jumetate de anu 5 fl. v. a.
„ trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a si Strainetate
pre anu intregu . . 14 fl. v. a.
„ jumetate . . . 7 fl. v. a.
„ trei lune . . . 3 fl. 50 cr.

CONCORDIA.

DIURNALU POLITICU SI LITERARIU.

Prenumeratiunea se face la Tipografia Trattner-Caroliana in strat'a domnesca Nr. 2. éra corespundintiele la Redactiunea diurnalului Strat'a Sacarului (Zucker-Gasse Nr. 9. unde sunt a se adresà tote scrisorile ce privescu administratiunea, speditiunea, etc.

Scrisori nefrancate si corespundintie anomine nu se primescu. Scriptele nepublicare se voru arde.

Pentru insertiunea publicatiuniloru au a se respunde 6. cruceri de linia. — Unu nru singuràtecu costa 10 cr. v. a.

REVIST'A POLITICA.

Pest'a 14/26. apr. 1865.

Clironomulu de tronu alu Russiei a moritu la Nizza in noptea de 23—24 aprile, in morbulu de aprinderea pelcutiei creriloru si a meduei de spinare. (Meningitis cerebro-spinalis.) Acestu Mare-prìncipe Cesareviciu Nicolae Alessandroviciu se nascù la 20. sept. 1843, si erà incredîntiatu cu prìncipes'a danesa Dagmar. Lui erà menitu tronulu imperiului rusescu, si famil'a domnitorie afara de gelea pentru mortea acést'a, e cuprinsa acum'a si de alta intristare, pentru venitoriulu imperiului. Alu duoile fiiu alu Tiarului Alessandru II. e marele prìncipe Alessandru (nascutu la 1845) slabu de corpu, patîmesce multu, si d'aceea cu greu va fi capace ca dupa mortea tatalui seu sê ocupe tronulu. Deci in acestu casu aru trebuì sê urmeze alu treile fiiu Vladîmiru (nascutu la 1847). Astu-felu famil'a imp. intru interesulu statului are sê se ingrigésca ca prìncipele alu duoile sê rununcie la tronu in favorea celui alu treile. O impregiurare trista, candu o inima de parinte vine in neplacut'a pusetiune d'a alege intre iubirea pentru fiii sei si interesulu statului.

Despre misiunea lui Vegezzi la Roma, deferescu multu afirmarile diurnaleloru. „Unità cattolica“ (diurnalu de a Jesuitiloru) ni spune câ Vegezzi fù trimisu de Victoru Emanuile la Roma, in caus'a eppateloru vacante, dupa ce Santì'a Sa l'a admoniatu pre regele ca intru interesulu religiunei sê nu intardìe cu asta causa. — „Pensiero ital.“ crede câ trupe italiane *au sê inlocuiésca in Roma* pre cele francese, ast'a inse n'o crede altulu nimene.

Mai adaugemu acì si cele ce le scrie unu corespundînte alui „Köl. Z.“ despre misiunea numitului barbatu: Vegezzi, a carui-a polîtîca liberale nu e secreta, fù incredîntiatu de guvernu, sê duca Papei respunsulu regelui, si sê incepa negotiatiunile cu curtea de Roma. Corespundîntele nu scie daca acestu pasiu va avè vr'unu resultatu; dar' procedur'a Papei e destulu de importante, si va trebuì sê-si aiba urmari curundu séu mai tardìu.

Portarea curìei romane a facutu o sensatiune buna la Parisu, unde o credu de efeptulu influintiei francese. Se crede câ pentru aceea s'a amanatu si caletorì'a Imperatului, câci aru dorì sê veda mai antâiu unu pasiu decisîvu in asta cestiune.

Santì'a Sa Pap'a inca n'a primitu in modu oficiale comissiunea messicana, trimisa de Imperatulu ca sê negotieze cu santulu scaunu in cestiunea concordatului ce se va legà cu Messiculu. Precum se vede, curi'a romana nu voiesce a lasà neresbunate cele duoe acte a le Imperatului emanate la 26. fauru; d'intre cari celu d'antâiu prochiamâ toleranti'a religiunarie, éra alu duoile se referì la vinderea bunuriloru besericesci. Pentru aceste se punu acum'a pedece comissiunei messicane, ea inse spereza in medilocirea ambasadurei francese.

Lunea trecuta erà sê se incepa desbaterile senatului imperiale, dupa feriele Pasciloru. Senatorii adunati asceptara pana la 11 ore, dar' vedindu câ numerulu nu li se inmultiesce, nefiindu d'ajunsu pentru a potè face decisîuni, se imprasciara. Membrii d'in stang'a si centru erau mai toti, dar' lipsîra Polonii, Transelvanenii si Rutenii. De candu esîste senatulu imperiale, acestu-a e casulu alu doile, câ membrii trebuira sê se imprascie nefiindu destui pentru a aduce decissiune. Casulu primu fu in sessiunea prima.

„Botsch.“ se folosesce d'asta ocasîune, pentru a spune senatului imp. câ aru fi bine daca si-aru gatà lucrarile curundu, câci guvernulu are de cugetu sê conchiame inca estutîmpu dietele d'Ungarìa si Croatìa.

Afaceri de ale Unitiloru.

Blasiu 15. aprile 1865.

In Conc. Nr. 23. vediuramu observàrile, ce D. red. Palásthy face in „Religio“ asupr'a unei corespundentie publicate in Gazet'a Trans. cu privire la provederea scaunului eppescu vacante in Gherl'a.

Caus'a baserecesca, ce in modulu acest'a fu scosa pre tapetu, este de momentulu celu mai mare. E vorba despre vieti'a amenitiata a unei baserecì, care cuprinde in senulu seu la unu milionu de sùflete. Noi asià aprope suntemu de vètr'a diuariului Rel., si uniti in credinti'a cu beserec'a, pentru a carei interese militeza numitulu diuariu, cu tote aceste redactoriulu lui, d. P., ne cunosce pucinu de minune. Insu-si domni'a sa marturisesce, câ trebile gherlane-i suntu „cu totulu necunoscute,“ éra apoi sirurile scrise despre noi ne convingu, câ trebile baserecei romane unite preste totu inca chiaru asià necunoscute-i suntu, ca si cele gherlane.

Dorere! fratii catolici de ritulu si dìsciplin'a apuséna, forte pucinu, séu nece de cumu nu cunoscu starea baserecei nostre; si apoi indoita dorere, câ pre langa tota nesciinti'a, totu se punu de svatuitori si despunetori in lucruri de ale nostre si in modulu acest'a ni casiuna multu amaru, si baserecei nostre nespusa stricatiune.

Noi credemu, câ fratii apusani suntu cu amore adeverata câtra beserec'a nostra, ce face unu ramu d'in baserec'a mama, a carei membri suntu. Avemu convingerea, câ d. P. a scrisu numai pentru lamurirea acestei cestiuni grave. Deci dati-ni voia, dle redactoriu, ca dupa poteri se contribuimu spre scopulu acel-a. Nu voimu neci a tiené parte ore-cui, si cu atâtu mai pucinu a inculpà pre cine-va, ci curatu numai la lamurirea cestiunei subversante, carea ajunse in stadîulu acel'a, incâtu in scurtu cauta sê se alega si decida intru unu tîpu séu intru altulu. Starea de asta-di a baserecei nostre este productulu fortiei, carea inse si-are si ea otarele, preste cari nu pote se treca, dilele ei suntu numerate, si deca se plinescu acestea, fiorii, de cari erà incungiurata, desparu, si creaturele ei pica la pamentu.

D. Palásthy si-esprime parerea de reu pentru smint'a Gazetei in privinti'a punteloru, a supr'a caror'a s'ar cere dechiararea candîdatului la Eppia. Fire-ar, ca tem'a Gazetei se fia fostu nefundata! inse dorere si éra-si dorere! noi ne aflâmu intru acea pusetiune de totu neplacuta, incâtu potemu asecurà pre d. P., câ in hartî'a suscrisa nu de multu in Blasiu se cuprindu 7. punte, adeca afara de cele patru statorite in sînodulu florentînu, inca trei punte dìsciplinarie, d'in cari noi insemnâmu numai pre celu mai marcantu: câ sînodele cu mireni suntu lucruri calvinesci.

Dechiaratiunile oficiose si neoficiose de prin Bullariu si opurile marelui Benedictu XIV. ni suntu cunoscute. Dara ni este cunoscutu si ace'a, câ se trimitu si altele, cari nu prè vedu sorele, de esemplu instructiunile aduse de nunciulu apostolescu Luca la conferentiele misteriose d'in 1858 si puntele, cari d. P. ratecindu le nega, ni este cunoscutu mai incolo si ace'a, câ baserec'a nostra, candu s'a unitu, si-a reservatu dìsciplin'a si datînele avute, éra S. Uniune s'a facutu numai in credîntia si a nume pre basea celoru 4. punte statorite in sînodulu florentînu. Aceste 4 punte cuprinse in bulla lui Eugeniu IV. „Laetentur coeli“ primite de baserec'a nostra formeza legatur'a, ce ar fi se custe pentru tote tempurile si ar si custà, daca nevointi'a de a estinde Uniunea si la cele dìsciplinarie, de a ni rapì datînele si in loculu loru a virì de cele apusane, s'ar curma-se.

Acesta nevoientia s'a aratatu in data la inceputulu s. Uniuni si a lucratu cu urmâri atâtu de stricatiose pertru ea, incâtu tienuturi intregi s'au desbinatu éra-si. Zelulu prè mare de a latînì alu Jesuitiloru si alu Eppului nostru Pataki, care mai inainte si elu fusese Jesuitu, ingrozira pre toti. Uniunea s'ar fi inmormentatu pre atunci, de nu cumva in loculu lui Pataki, s'ar fi alesu Eppu Joane Klein. Acestu pastoriu plinu de amore câtra cas'a domnului si turm'a sa, in data cunoscù periclulu amenitiatoriu, destinse intieleptiesce intre credîntia si dìsciplina. Paresîndu calea, pre care inaintase Pataki, asià implù de incredere animele totororu, incâtu in data la inceputulu pastoriei lui 600 de Parochi se intòrsera la S. Uniune. (v. d'in Istori'a Parintelui Sam. Clain, Acte si fragmente de T. Cipariu p. 93. „fiinducâ sub ocarmuirea Jesuitiloru in scaunime temendu-se omenii, ca nu cu vreme se fia sîliti a si-lasà ritulu grecescu, mai toti paresîra unirea, camu 600 de preoti parochi s'au dusu la unire, pentru care ostenela Klein de imperatulu nu numai cu tîtula de consîliariu, ci si cu baronia fù daruitu.“) Éra la a 1738—9 tienendu-se sînodu, beserec'a nostra dechiarâ serbatoresce „patru punturi cari cuprindu S. Unire, fara de paresîre le va pazì si le va tienè clerulu nostru; dara mai multe sub vre unu pretestu sê nu se lipesca.“ Sincai, Cronica Tom. III. p. 290.

Klein erá pre calea cea mai buna spre a consolidà S. Uniune si a pune temeiu pentru venitoriulu ferice alu baserecei sale candu inimicii, ce si-a castigatu de o parte pre terenulu beserecescu si mai multu inse prin lupt'a pentru a castigà derepturi polìtîce pentru natiunea, d'in a carei senu erá nascutu, apucandu pre de asupr'a lu-trantîra la pamentu, si prin delaturarea densului éra-si lipsîra Uniunea intre beserec'a nostra si cea apusana de incredere. Desbinarea incepù de nou.

Si dorere câ staruintiele acestui Eppu pentru binele fiiloru sei sufletesci, cari in veci voru fi neuitate in beserec'a nostra, martîriulu suferitu, care totu deun'a se va amentî cu pietate si dorere, nu d'in partea totororu urmatoriloru sei au fostu luate de modelu, si barbati'a, cu care elu a inghititu amarulu esîliului, a suferitu miser'a estrema pentru o causa santa, nu i-a intaritu si indemnatu la asémene sacrificare. D'in contr'a, suferintiele lui Klein se pare câ au infioratu, si icon'a lui a sierbitu de unu tristu „memento,“ ce i-a facutu sê se plece prè multu dupa poft'a celoru, ce necontenitu cereau schimbarea datîneloru ce nu se aflau in beserec'a apusana.

De acì Eppii nostri cu desclinire de la Bobu au facutu se inceteze multe d'in datînele proprie basérecei nostre si le au inlocuitu cu de cele apusane.

Plecarea loru spre despotîsmu inca i-a impintenatu forte multu. Asià sînodele, vieti'a baserecei nostre, s'au scosu d'in usu, totu mai strinsu si mai strinsu amu fostu legati de acei-a, la cari neci vorba nu este de constitutiunalismu baserecescu.

Si mai mariloru beserecei nostre li venià fòrte bine asià. Averile si fundatiunile se manipulau dupa placu. Parochiele se impartiau totu asià. Si nime nu potea se contradica, pentrucâ nime nu potea se vorbesca in numele sînodului, afara decâtu sînodulu; era ca acestu-a se nu vorbesca, grigiau si, se pare, mai grigescu si ei.

Dara baserecei nostre i mergea d'in di in di mai reu. Unde amu ajunsu la urma, „Religio“ o scie forte bine, deca si-mai aduce a minte de cele, ce a imprumutatu d'ins'a d'in Conc. si a publicatu pre la inceputulu a. 1863. Sê se redescepte Klein cu indiecitu amaru ar strigà asta-di dupa 118 ani „quid ergo incrementi habet mea Ecclesia quam . . . . depopulari, in servitutem tradere et fructibus fundationalibus spoliare volunt? Major, istori'a bas. rom. pag. 150.

Caus'a este, câ datinele, ce pentru unele

tienuturi si popore suntu bune, pentru altele potu se fia cu totulu stricatiose. Basèrec'a universale d'in tempurile cele mai vechi au recunoscutu adeverulu acest'a si de acì au cerutu unitate numai in credintia. Santi'a sa Pontefícele romanu inca l'a recunoscutu serbatoresce de repetite ori. Si deca dîsciplin'a bas. nostre cu tote aceste fù stirbata, vin'a o porta unii apusani ultrazelosi, ce nu au sciutu destinge intre credintia si dîsciplina, vin'a o porta plecarea spre despotîsmu a Eppiloru nostri si in urma lasetatea nostra. — Ci acést'a d'in urma o lasâmu pre alta data.

Se pote, câ la altii se li merga bine, dara istori'a ni marturesce, noi recademu, deca tota poterea se afla in man'a unui senguru omu — pana si poterea de a s t r i c à. In seclulu trecutu, cu destintiune sub Klein, care de locu nu a tiermuritu constitutiunalismulu, se au castigatu mosìe frumose, se au radîcatu scole, s'au facutu fundatiuni, de si tempurile erau neasemenatu mai nepartenitorie, decâtu acumu, si S. Uniune se latià. Dar' acumu unde ni este sporiulu?

Asià bas. nostra prin nevointi'a de a latînì pierdù necontenitu. Care nevointia s'a manifestatu si prin i n t r o d u c e r e a u n o r u p r e s c r i e r i dîsciplinarie custatorie la apusani i n t r u u n u m o d u ca acel'a, care d'in puntu de vedere a p u s a n u neci decumu nu e s t e p e r m i s u. Spre esemplu. In basèrec'a nostra nu se poftesce, ca mirii sê se infacisieze naintea parocului miresei séu a mirelui si acest'a sê-i cunune; ci tota casatori'a binecuventata de unu preutu e cu potere. Pre scurtu impedecarea nemicitoria, la care latînii i dicu clandestinitate, e necunoscuta. Conciliulu Tridentînu o asiediâ mai antâiu, inse cu ace'a apriata prescriere, ca se aiba potere numai in parochiele, unde se va fi publicatu acésta lege. Acumu la noi acesta lege adusa in Conc. Tridentînu nu s'a publicatu neci o data. Cu tote aceste vedemu facundu-se despartiri d'in puntulu clandestinitatii. Deca lucrulu acest'a ar venì la cunoscinti'a congregatiunii respectîve d'in Rom'a, urmarea tribunaleloru nostre s'ar desavuà. — Neci se dica cine-va: despartirile si preste totu causele matrimoniali se judeca dupa patent'a séu legea imperatesca cutare; pentrucâ statulu, nu pote pune impedecari nemicitorie, ci numai impedecatorie.*)

Almintre instructiunea lui Clemente VIII. intarita de Bened. XIV. prin scrisorea apostolesca d'in 6. Maiu 1742 „Etsi pastoralis" este pentru grecii d'in Itali'a, nu pentru basèrec'a romana. Deca s'ar impune besèrecei nostre câte tote de aceste pana si canonele sînodului de la Zamosc 1720 si ale celui d'in muntele Libanului d'in 1736, atunci ce ni ar mai remanè d'in dîsciplin'a avuta? Ni-ar remanè barbele si dupa o interpretare blanda a §. 39 d'in instructiune dereptulu de a calculà „tempulu opritu" dupa calendariulu Julianu.

Ni ar mai remanè ritulu majestosu. Adeveratu câtra acest'a suntemu cu alipire forte mare, dara pre langa elu se ne avemu si datînele si codicele, ce ni-am reservatu, candu s'a facutu Uniunea. Acesta este dorirea basèrecei nostre.

Restaurarea vechiei nostre metropolie ne implea de sperârile cele mai dulci, câ dorirea acést'a ni se va implinì, datînele nostre voru fi restatorite. Ne amu insielatu amaru. Pentru câ d'in cele urmate mai usioru ar potè omulu inchiaià, câ in locu de a fi castigatu, mai multu amu pierdutu d'in autonomia. Metropolitulu nostru devenì supusu la doue foruri, cari, pana erá Eppu, nu le cunoscea, — poterea protopopiloru a incetatu mai de totu si asta-di nu suntu, decâtu Comisari episcopesci, — se introdùsera legi intru multe chiaru opuse datîneloru, ce au custatu si legiloru cuprinse in codîcele nostru, — sînode nu mai potemu tienè, — dereptulu de alégere inca ni este amenitiatu.

Au in cursu de ani 150, pre câtu tempu Eppulu Fogarasiului nu erà sub acele doue foruri, nu amu fostu intru adeveru uniti? Forurile protopopesci au ele se faca ce-va cu credînti'a? Sînodele nu suntu demandate prin o suma de canone? si cele cu mireni nu erau ele cunoscute chiaru si in tempurile cele mai vechi? De se indoiesce cine-va, deschidia Acta Conciliorum Tom. II. si cetesca despre conciliulu de la Calcedonu, cetesca si in opurile lui Ciprianu, si se va convinge. Si apoi alègerea episcopului prin eparcioti pote-se ea impumnà d'in puntu de vedere dogmàtîcu? Nu credemu, câ s'ar incumetà cine-va. Dupa ce dàten'a acést'a multu tempu a custatu si la apusani si in parte mai custa inca, éra acì in Blasiu s'a deprinsu pana in tempulu de facia, dupa ce marele pontefice Leo I. dice „care are se fia preste toti, alega-se de câtra t o t i" Ep. 10. Dara la ce se insirâmu locuri probatorie, candu lucrulu este asià cunoscutu la toti, incâtu nime nu pote sê-lu traga la indoiela, nime nu pote sê-lu dîspute.

Se staruimu dara intr'acolo ca fratii apusani se ajunga la cunoscerea starii, in care se afla basèrec'a nostra. Atunci ei nu voru amblà mai multu se ni ciuncaresca dîsciplin'a, nu se ni impestritieze ritulu. Éra regimulu Majestâtii Sale intru iubirea sa de dereptate si nevointi'a de a multiamì oftàrile indereptatite, ale supusiloru sei pentru tote dîecesele romane unite va recunosce dereptulu de alegere, precumu acel'a se deprinde aici, va face se inceteze poterea legiloru impuse nu de multu si ni va concede usulu dîsciplinei proprie a beserecei nostre. — Ce se tiene de asertulu d. P. „denumirea séu alegerea de Eppu trebue se fia resultatulu inspiratiuniloru spiretului santu, deunde trebue se fia de parte mésteculu foiloru publice" este intru adeveru s u p r i n d i e t o r i u. Totu pre ace'a cale si cu acelu dereptu ar potè dice: „diuaristiloru! nu ve cuprindereti cu negotie de ale administratiunei publice, nu cu legelatiunea. Aceste nu suntu de nasulu Vostru. Mai marele statului va vedè elu, cumu le va impacà. Elu si-are poterea de la domnedieu si este respundietoriu naintea lui, pentru ace'a nime nu se cade se nisuesca a incurge a supr'a vointiei lui. Si deca cine-va o face, pecatuesce."

Intr'adeveru nu este multu tempu, de candu lumea cugetà in modulu acest'a. Dar' acumu tempurile se au schimbatu. Pre langa convingerea, câ „tota poterea este de la Ddieu" si „spiretulu santu tote le petrunde" mai avemu si ace'a convingere, câ s p i r e t u l u s a n t u l u c r a p r i n o m e n i si inca de comunu in modu ordînariu. Prin omeni a lucratu si intru punerea de Eppi — de la alègerea celui de antâiu dupa mortea Domnului, a lui Matîa si pana in dilele nostre.

Acumu diuariele suntu luminatoriele si informatoriele omeniloru. Ele suntu, ca sê-i àpere de lucrâri smintîte. De acì nu numai câ au dereptulu de a trage in aren'a loru si unu negotiu ca acest'a, ma inca suntu d e t o r i e. De sîne intielegundu-se câ o materia delicata, ca si acest'a are, sê se trateze cu reserva, cu prudentia si cu mani curate.

m. m.

---

*) Cine vre se afle mai pre largu despre acesta materia, cetesca in Antoine, Theologia moralis (cu notele lui Carboneano) II. de matrimonio cap. 3. XIII. clandestinitas celu pucinu p. 5—10 si Istori'a baserecei romaniloru de P. Majoru Buda 1813. part. 3 capu 6. §. 9. séu celu pucinu „casatori'a pre ascunsu" pag. 272—3.

Sabiiu a dou'a di de Pasci in 17. aprile 1865.

Escelenti'a Sa D. Archi-Episcopu si Metropolitu alu Albei-Julie A l e s a n d r u St. S i u l u t i u, dupa ce prin circulariulu seu de dto 18. Martiu Nr. 236 a. c. aduce la cunoscinti'a clerului Archi-Dîecesanu gr. cat. cumca Maiestatea Sa c. r. Apostolica p r è i n d u r a t u l u n o s t r u Imperatu Franciscu Josefu I. s'a induratu prè gratìosu sub dto 5. Januariu a. c. a sanctiunà artîcolulu de lege II, in respectulu egalitatei limbeloru patriei in comu-

---

FOISIOR'A.

Dante Alighieri.

La aniversarea de VI. seculi in 14. maiu 1865.

(De Ar. Densusianu.)

I.

Se pretîndu, câ omenii mari facu epocele, séu câ epocele facu omenii mari? séu se-mi punu o a trei'a intrebare: câ ore depinde un'a de la alt'a, séu câ fie-care este independente, si câ convinu numai orbesce, fatalminte un'a au alt'a? — Ori-cum fie acést'a; ori cum fie legatur'a loru interna, fie necesara ori casuale; para-se cui-va usiora séu grea de resolvatu; para-se straina, misteriosa si nescrutabile geniului omenescu; para-se un'a séu alt'a adeverata: atât'a inse scimu cu istori'a in mana, amu vediutu pote chiar' noi, câ nici unei epoce, nici unui tempu de reforme, nu i-au lipsîtu omenii sei. Candu au fostu epoce mari au fostu si òmeni mari. Geniii, luminele, conducatorii, totu de un'a candu a strigatu vocea tempului, candu a resunatu gèmetulu poporeloru, ei au resaritu ca d'in pamentu séu au cadiutu ca d'in ceru si si-au ocupatu locurile, si-au eluptatu pusetiunile. Pericule, torture, invidîe, despretiuiri, defaime, lipse, mìi si mìi de obstacule, mortea chiar', nimicu nu i-a inspaimentatu, nimica nu i-a abatutu d'in calea loru, de la oper'a loru. Cine-mi va cere esemple la acestea, candu tote paginele istoriei suntu pline de ele, candu noi insi-ne amu fostu si suntemu martorii loru? Geniulu si tempulu au fostu totu de-un'a la olalta, ca flacar'a cu lumin'a, ca diu'a cu sòrele. Contempuranii de cele mai multe ori s'au adoperatu, daca nu a nimicì, a innegrì, a obscurà celu pucinu pe geniii loru. Asià e, numai sorele si lun'a, luminatorii cei mai mari, eclipsera, pentru d'a lumin'a apoi dup'aceea cu atâtu mai tare.

Tòte poporele, chiar' si cele mai neculte, au inchinatu si au adoratu, inchina si adora asta-di geniii, omenii loru cei mari. Tote au unu cultu d'admiratiune si recunoscintia pentru binefacatorii, si glorificatorii, pentru eroii loru. Dar' cultulu acest'a a variatu dupa spiretulu tempuriloru, natur'a si starea poporeloru, dupa institutiunile loru polîtîce si religiunarie, dupa gradulu de cultura séu rudîtate. Destulu e se dicemu séu se repetimu ceea ce scimu si vedemu cu ochii, câ s'au schimbatu, au inaintatu si s'au poleitu institutiunile, s'au frageditu si nobilatu animele, s'au luminatu intunereculu, s'au inseninatu mintile, s'au schimbatu cultulu dieiloru, s'au schimbatu astu-felu si cultulu eroiloru. Spiritulu antîcu, dîspusetiunile si ocupatiunile erau d'unu caracteru furtunosu, violentu, belicu. Paladîele esîstintii, latirii si prosperitatii statuiloru si poporeloru vechi, erau spad'a si arculu, forti'a brutale. Tòte celelalte erau secundare, ocupatiuni de predîlectiune parteculare. Vechimea adorà si se inchinà la diei mai reali, mai omeni, cum asi dice, supusi pasîuniloru omenesci. Adi ne inchinâmu unui Ddieu mai pre susu de tote, sublimu, idealu, ce nu are nimica comunu cu pasîunile si miseriele omenesci. Vechimea adorà si indicià pe eroii sei fiorosi, sangerosi, martiali. Noi tîndemu a adorà si inaltià adi pe eroii candîdi, ideali, apolinari. Vechimea adorà pe unu Ercule, Teseu, Castore si Poluce s. a. — Noi adorâmu pe unu Omeru, Virgilu, Dante, Shakespeare, Schiller s. a. Éca lumea vechia si cea nòua in cadrulu celu mai restrinsu cu tòte ale sale. Éca deosebirea crestinismului si a politeismului in deosebirea influintii ce o esercéza.

Cultulu eroiloru martiali, potemu dice, a devenitu paganismu, si numai aceloru apolinari este crestinismu, dar' va fi mai multu d'acumu nainte. Unu Alesandru, unu Anibalu, unu Cesare, unu Carolu si unu Napoleonu, cari in locu de idee mantuitòrie, au semenatu pamentulu mai multu cu sange si oseminte omenesci, se cufunda totu mereu in abisulu intunecosu alu tempuriloru. Lumea, pe care ei numai o au maltratat'o, nu mai serbeza suvenirea loru. Va venì tempulu, candu numele loru voru stà aruncate pe paginele istoriei, ca armele inchiegate in sange si ruginite aruncate intr'unu arsenalu, si le va cunosce numai cei ce le voru cautà. Dar' unu Omeru, unu Virgilu, unu Dante, unu Shakespeare unu Schiller si altii, cari au semenatu, sèmena si voru semenà neincetatu in lume ideele mantuitorie; d'in cari ca d'in totu atâtea isvore ceresci nesecate se reversa pe pamentu torentii cei mai dulci si mai salutari, cari spala rugin'a si pulberea tempuriloru, lumina mintile, nobilitéza animile si aventa spiritele: la unii ca acesti-a lumea in eternu se va inchinà si i va adorà, va pastrà si va bucinà numele loru d'in poluri in poluri.

Suntu siese ani, de candu tòta lumea civilisata o vediuramu imbracata in vestminte de serbatore, alergundu sê si dee tributulu de recunoscintia si admiratiune umbreloru geniului acelui-a, care tòta scurt'a sa vietia pamentesca a sacrificat'o pentru luminarea, inaltiarea genului umanu. Erà diu'a seculara a lui Schiller. Si cine nu cunosce asta-di pe marele Schiller? — Abià este anulu decandu Albionulu si continentulu serbà aniversarea triseculara a admirabilelui si misteriosului Shakespeare. Maretiu triumfu alu luminii, alu evangelului! si cu câtu va fi mai maretiu, mai sublimu atuncea, candu lumin'a lui adeverata va risîpì si cele d'in urma umbre ale obscurantîsmului; candu va arde si cele d'in urma radecini ale intolerantiei, acestei funeste maracini, candu se voru surupà d'intre popore murii chinesîci, ce i-a redîcatu ur'a, invidî'a, vanitatea, egoismulu, si tòte altele, ce degradeza pe omu, lu asierbescu, l'intuneca, l'orbescu si nu-lu lasa a vedè lumin'a, si a se aventà la inaltimea misîunei sale!

Este aici a trei'a di, in care lumea civilisata va venì éra-si d'a se inchinà, a adorà si a ingenunchià la mormentulu celui mai aduncu mai estraordînaru geniu d'intre moritori. Italia se prepara de ani pentru

nicatiunea publica oficiosa: totu odata indetoreza pre clerulu subordînatu, ca a dou'a di de Pasci, in semnu de eterna si omagiala multiumita pentru numerosele acte a Sacratîssimei Sale Maiestati c. r. Apostolice, dovedîte câtra natiunea romana cea fidela, in tote basericele Archi-Dîecesei sê se aduca sacrificiu neincruntatu si sê se inaltie rogatiuni la Altariulu celui Atotu-potînte pentru in delungata si fericita domnire a prè bunului nostru Imperatu — intru adeveru regeneratoriulu prè amatei nostre natiuni — cum si pentru intrega august'a Dînastia domnitoria.

In urmarea mai susu veneratului cerculariu metropolitanu, asta-di, a dou'a di de Pasci in beseric'a parochiale gr. cat. de aici, se serbâ cu tota solenitatea acestu actu aducundu-se sacrificiu si rogatiuni devote pentru fericit'a si prosper'a domnire a augustului nostru domnitoriu Francescu Josefu I. si a intregei Dînastie domnitorie. Si acesta serbatore, cu atâtu mai inaltiatoria de anemi, cu câtu câ cu aceea erà totudeodata si serbatorea reinviarei limbei nostre natiunale, a limbei romane, a acelui tesauru pretîosu, pentru a carui pastrare romanulu mai multu s'a luptatu in tempurile vitrege, de câtu pentre viéti'a sa.

Petrunsi deci de importanti'a acestei dile, intieligenti'a si poporulu resp. acùrsera numerosi la cultulu divinu. Paroculu si protop. resp. tienù cu asta ocasîune o cuventare, in carea accentuandu detorinti'a de eterna omagiale multiumita câtra Maiestatea Sa C. R. Apostolica pentru actulu de gratìa si favore intru adeveru parintiesca dovedîtu facia cu natiunea nostra prin sanctiunarea prè inalta a artîcolului II. de lege, cum si bucuri'a cea mare si rara pentru reinviarea limbei natiunale, a tesaurului celui mai pretîosu a romanului, animele auditoriloru se electrisara de bucuria si multiumit'a cea mai caldurosa, câci acum romanii fura norociti a vedè si a ajunge, aceea ce au doritu si pentru care au insetatu stramosii nostri cu sute de ani mai inainte, adeca a ajunge si a vedè realisandu-se dreptulu egalu alu folosîrei limbei romane in afacerile publice oficiose alaturea cu cele alalte limbe a *natiuniloru sorori d'in patria*. Punerea mai *in colo in vietia* a acestui dreptu pretîosu, va depinde parte insemnata si de la poterea de viétia, ce o va desvoltà natiunea romana in tote ramurile vietiei publice, sociali, natiunali si polîtîce.

Se traiesca Maiestatea Sa c. r. Apostolica si intrega august'a casa domnitoria!!!

Cuventarea tienuta cu acéstu ocasîune de Pr. O. D. I. V. Rusu paroculu si protop. gr. cat. alu Sabiiului.

Acést'a este diu'a, care a facut'o Domnulu sê ne bucurâmu si sê ne veselimu intr'ins'a.

O bucuria mare voiu eu a Ve vestì, asta-di in ast'a di de bucuria, dicu: di de bucuria indoita: pentrucâ asta-di, pre candu serbâmu inviarea d'in morti a Domnului si mantuitoriului nostru Is. Cr., carea e o di de bucuria pentru totu sufletulu crestinescu: totu deodata serbâmu si reinviarea limbei nòstre natiunale, a limbei romane, a acelui tesauru pretîosu, pentru a carui conservare, romanulu dupa cum ne spune istori'a, in tempurile fatale, mai multu s'a luptatu, de câtu pentru vieti'a sa. Serbâmu dara asta-dî, cu inime incantate de bucuria, implenirea unei dorintie secularie a romaniloru; serbâmu reinviarea limbei romane sanctiunate prin artîcolu de lege de Majestatea Sa C. r. Apostolica prè bunulu nostru imperatu; Serbâmu cu inime petrunse de multiumire, castigarea unui dreptu scumpu, pentru care au insetatu si s'au luptatu strabunii nostri si numai noue nepotiloru loru ni-a fostu reservata de la providentia aceea mare bucuria si mangaiare de a vedè in dilele nostre realisata o dorintia si oftare de sute de ani a natiunei nostre. Ceea ce strabunii nostri intre impregiurari fatale au cerutu cu o suta si mai bine de ani inainte de noi adeca: in 1744 si apoi in 1791, am castigatu noi nepotii acelor'a. Si de aici inainte va aternà numai de la poterea de vietia a natiunei nostre, ca sê ne scimu folosî cu tota ocasîunea de acestu dreptu scumpu, de dreptulu egalu alu folosîrei limbei romane in comunicatiunea publica oficiosa alaturea cu cele-a lalte limbe a natiuniloru sorori d'in patria. Pre candu mai inainte limb'a romanului erà eschisa de la afacerile publice oficiose, asta-di in poterea artîclului II. de lege sanctiunatu de Majestatea Sa in 5. jaunariu a. c. a intratu in dreptulu seu naturale, ce-i compete, si deregatoriele publice ale tierei se voru semtì indetorate a respectà si consîderà cu tota conscentiiosîtatea acestu scumpu dreptu natiunale. Si romanulu, deca vre a avè vietia si viitoriu natiunale, va debuì sê scie pretiuì, conservà si aparà cu cea mai mare scrupulosîtate, intre marginile legei, acestu scumpu tesauru alu seu. Câ-ci fora de limba nu este natiunalitate, si fora natiunalitate nu este neci vietia natiunale.

Dar' in aceste mominte inalte si serbatoresci, pre candu noi suntemu petrunsi pan' in aduncului sufletului de bucuri'a cea mare a reinvierei limbei nostre natiunali si pre intr'ins'a a natiunei nostre, nu trebue, si neci câ e iertatu se pierdemu d'in vedere, pre neci unu momentu, isvorulu celu plinu de gratìa si favore intru adeveru parentiesca, acelu isvoru, d'in care a isvoritu acestu bunu mare, acestu bine, ce ne garanteza viitoriulu natiunei nostre. Acestu isvoru in veci binecuventatu si glorificatu; de natiunea romana, e Maiestatea Sa C. R. Apostolica prè bunulu si prè induratulu nostru imperatu Franciscu Josîfu I. Binefacerile parentiesci ale acestui domnitoriu, reversate preste natiunea romana, cea multu cercata de viscolii tempuriloru, facu epoc'a cea mai fericita in cartea vietiei, in istori'a natiunei nostre. Acele binefaceri voru remanè nesterse in anemele romaniloru d'in nému in nému, d'in generatiune in generatiune; ele ne voru sierbì de celu mai poternicu indemnu de a pastrà in eternu credînti'a cea mai neclatîta, cea mai nepetata si mai neinfranta câtra augustulu si gloriosulu nostru Domnitoriu, cum si câtra august'a casa a acelui-a. Credînti'a si loialitatea, acelu tesauru scumpu, acelu margaritariu pretîosu in cunun'a meriteloru natiunei nostre pentru Inaltulu Tronu si Statu, care romanulu l'a sciutu pastrà cu constantia si perseverantia in tote tempurile si intre tote impregiurarile si cele mai critîce si mai grele; acelu margaritariu scumpu, care romanulu l'a straplantatu d'in generatiune in generatiune ca o eredîtate strabuna a sa, de forte mare pretiu.

Se esprimâmu deci, si cu ast'a ocasîune, aici in ast'a santa casa, inaintea Atotu potîntelui Ddieu, multiumitele nostre cele mai fiiesci si mai devotate, Augustului nostru domnitoriu, pentru tote binefacerile reversate cu mana plina de pre Inaltimea Tronului in favorea, binele si prosperarea natiunei nostre. Se orâmu pre Atotu potîntele Ddieu, cu genunchii plecati si d'in aduncului anemeloru nostre sîncere si devotate, ca sê pastredie la multi ani feriçiti scump'a sanetate, vietia, fericit'a si in eternu glorios'a domnire a prè induratului nostru parinte si domnitoru Franciscu Iosefu I., a augustei sale socie si imperatese, cum si a intregei case domnitorie. Sê multiumimu mai in colo, si Inaltului Regimu alu Maiestatei Sale C. R. Apostolice si toturoru aceloru barbati cu influintia cari dupa inalt'a-le posîtiune a conlucratu in favorea castigarei acestui dreptu scumpu pentru natiunea nostra adeca: a dreptului de egal'a folosîre a limbei nostre in tote afacerile publice, alaturea cu limbele natiuniloru sorori d'in patria; multiamita inaltului corpu legislatîvu, care a votatu resp. artîcolu de lege in privinti'a egalitatei limbeloru patriei; sê multiumimu in fine, si braviloru nostri barbati inteligenti, cari cu cumpetu, cu tactu, cercuspectiune si intieleptiune adanca au sciutu conduce nai'a natiunei nostre spre limanulu fericirei, au sciut'o dicu conduce astufeliu, câtu a facut'o demna de grati'a si favorea parintiesca a augustului seu domnitoriu si imperatu; meritele acestoru barbati bravi inca trebue sê remana nesterse in anim'a multiumitoria a romaniloru, si posteritatea le va scì glorificà memori'a loru; ca va scì venerà umbrele loru dupa morte, câci ei intru adeveru voru ocupà o pagina frumosa in cartea vietiei romanului. Éra natiunea romana fiindu acum repusa in drepturile sale cardenali, sê-si duplice tote poterile sale si materiali si spirituali, si morali si intielesuali, spre a fi-pastrà cu demnitate si onore terenulu, ce-i compete in concertulu celor'alalte natiuni sorori conlocuitorie. Ceea ce cum disei mai susu, va depinde

---

d'a potè serbà cu tòta splendorea si demnitatea aniversarea de 6 seculi a celui mai splendîdu lucèferu pe orisonulu seu literaru. Cine nu va sci câ acest'a este dîvinulu, neajunsulu Dante? Dar' se vedemu cine a fostu acestu miraculosu moritoriu, si ce a facutu elu, ca posteritatea dupa 6 seculi se numesca numele lui cu atât'a cultu.

II.

Dante s'a nascutu in 17. maiu 1265. in Florentia. Tatalu seu Alighiero degli Alighieri erà unu jureconsultu renumitu pe acele tempuri. Mam'a lui Dante, cu pucinu inainte de nascere, viséza câ a nascutu sub unu lauru, si copilulu indata s'a scolatu si a inceputu a culege si a mancà frupte de lauru. [Acestu visu s'a consîderatu ca augurulu gloriei ulteriòre a lui Dante. Dar' visulu acest'a, fara indoiela, este alu biografiloru lui Dante si nu alu mamei lui. Lumei i place a mistificà si a predestinà pe omenii cei mari. Dante abià ajunsese 5 ani, si tatalu seu more, dar' lasa o avere insemnata fiului seu. Mam'a vediendu talentele fiului seu, se nevoiesce a-i procurà toti aceia tesauri spirituali, care potu inaltià si dà valòre unui omu. Fundamentulu gloriei lui s'a pusu inca in fraged'a copilarìa. Brunetu Latini, filosofu si retoricu renumitu pe acele tempuri, conduce pe Dante in vastulu campu alu sciintieloru; Cassela in misterele musîcei. Desemnulu inca erà un'a d'in cele mai placute ocupatiuni pentru Dante. Elu a dus'o la o perfectiune insemnata in acésta frumosa arte. Acésta se vede d'in operele lui, si mai multu d'in D i v i n a C o m m e d i a.

Abià numerà Dante noue ani d'in viétia; abià incepuse a cunosce impregiurimea sa, a semtì dulcile si viile impresîuni ale ceriului italianu; abià a se bucurà de placerile, ce imbeta primii ani ai copilarìei: candu o pasîune neinvinsa supune si petrunde tota fiinti'a lui. Erà amorulu Beatricei. La o serbatòre ce o tiene Florenti'a in totu anulu in maiu, Dante vede o fiintia d'o frumsetia admirabile. Ea erà fii'a cetatianului florentinu Falco Portinari. Impresîunea ce a facutu acést'a asupr'a lui, i-a remasu nestersa in tota vieti'a. Imaginea ei l'a urmatu in tote câile lui prin regiunile fantasîei si a le realitatii. Elu a numit'o Beatrice esprimendu prin acést'a frumseti'a corpului si a sufletului ei, carea facea fericiti, rapià pe toti cei ce o vedeau. Dar' numele ei adeveratu se presupune a fi fostu altulu, care nu se scie. Dante arare ori vedeà pe acésta Beatrice. Anim'a, fantasî'a lui se aprindeà inse la imaginea ei, cum se aprinde ros'a in tempulu primaverei la radiele sorelui. In tempu de 15 ani, câtu a infloritu vieti'a pamentesca a acestui angeru a lui Dante, elu a versatu foculu animei sale, in cele mai armoniose si mai dulci accente poetîce. Literatur'a italiana are d'a multiemì acestui tempu, acestui angeru, Beatricei, cele mai briliante margaritarie de poesîa erotîca. Ele au trecutu cu repediunea fulgerului in gur'a poporului. Ba chiar' si asta-di, dupa siese sute de ani, omulu aude resunandu in Italia accentele amorose ale lui Dante. Dante se intelnesce cu Batrice in paradîsulu pamentescu, d'aici apoi ea lu-conduce in paradîsulu ceresca. Dante d'impreuna cu sîne a eternisatu si pe ales'a sufletului seu. Astufelu adi potemu cantà cu Lamartine:

Ferice d'acelu nume ce unu poetu adora!
Ferice de frumseti'a ce canta lir'a sa!
Ea fara ca sê scie cu elu in ceriuri sbora,
Si ca doi sori acolo eternu voru luminà!

Acestu amoru a fostu numai unu amoru alu fantasîei, si pe câtu au fostu de dulci relatiunile lui, cu atâtu a fostu mai amara dîsolverea loru pe acestu pamentu. Dante capeta in 1290. in sgomotulu armeloru, luptandu-se contr'a Ghibeliniloru, amar'a scire, câ Beatrice a moritu. Dante despereza, cade in melancolìa. Amicii si rudeniele lui se adòpera a-i atrage prin tote midilocele fantasî'a de la Beatrice. Astu-felu l'indupleca a se insorà. Elu iea in casatoria pe Gema Donati, d'in o familia d'in cele mai ilustre pe atunci. Dar' acésta casatoria a fostu unu isvoru de amaretiuni pentru Dante. Gema erà o muere capritiosa, certaretia si rea la anima. Biografii o numescu a dou'a Santîpa. Elu a cercatu tote midilocele pentru d'a potè traì cu ea, dar' tote au fostu in vanu. Astu-felu a lasat'o. Pana candu a fostu cu ea, a fostu unu consorte si unu tata bunu. S'a ingrigitu cu tota ardorea de educatiunea fiiloru sei. Afacerile domestice l'au atrasu chiar' si de la afacerile publice.

Lectorii mi-voru permite, déca in relatiunile amorose ale lui Dante fui mai lungu, decâtu pòte s'ar' fi cuvenitu in unu tractatu ca acest'a, ce are se fie câtu numai se pote de scurtu. Este unu ce caracteristicu si chiar' mirabile, câ mai a supr'a toturoru poetiloru celoru mari ai Italiei, o relatiune de amoru a eserciatu o mai mare influintia poetîca, decâtu tote cele-lalte impregiurari. Petrarca se pierde in Laura, si elu reversa foculu animei, esprime cultulu adoratiunei sale in cele mai armoniose si mai sublime canturi de amoru, ce numai a potutu produce unu moritoru. Tasso in foclu amorului, ce ardea ascunsu in senulu seu pentru Leonora, produce pe A m i n t a si G e r u s a l e m m e L i b e r a t a. Alfieri pentru d'a castigà favorea si chiar' anim'a grefinei Albani, incepe tardìu, ca june, a suì naltimile Parnasului, si a se luptà d'in tote poterile pentru d'a castigà cunun'a de lauru. Si i-a succesu admirabile si un'a si alt'a. De nu erà o Albani, fara indoiela nu era nici unu Alfieri. Totu astu-felu de relatiuni, desì mai varie, au influintiatu si asupr'a lui Ariosto. — Éca dar' destinele prin amoru a celoru mai mari poeti italiani, — a Parnasului italianu.

(Va urmà.)

de aici in colo mai alesu de la poterea de vietia, ce o va desvoltà in tote ramurile vietiei publice natiunale, sociale si polîtice.

Aceste dar' am voitu a vi le aduce inainte cu asta ocasîune solena, spre glorificarea acestei dile mari de bucuria indoita, candu pre langa serbarea inviarei Domnului si mantuitoriului nostru Is. Cristosu, totuodata furamu fericiti a serbà si reinviarea dreptului limbei nostre natiunali, aducandu in semnu de eterna si omagiale multiumita, sacrificiu neincruntatu si rogatiuni la altariulu celui atotu-potînte pentru indelungat'a si fericit'a vietia a prè bunului nostru Imperatu, care e intru adeveru regeneratoriulu prè amatei nostre natiuni, cum si pentru intreg'a Dînastia imperatesca.

Orsiov'a, 6. aprilie 1865.

In Nr. 26. alu stimatului nostru diurnalu Concordia, — corespundîntele d'in Orsiov'a D. Vas. P. intre altele dice: câ preutulu administratoriu d'in Orsiov'a au intetitu in servitiulu besericescu a intrebuintià limb'a slaviana etc. — la care nu intardìu a respunde urmatôrele:

In câtu se vede d'in corespundînti'a accea, d. corespundinte a privitu lucrulu acestu-a numai pe de asupr'a, avendu numai òre care idei obscure despre adeveru, si fara a cunòsce redacin'a lui; sê vedemu cum: Spuna-mi d. corespundînte cum s'a cantatu in beseric'a gr. or. de Orsiov'a in ante cu 8 lune pre candu avea paroculu seu, si cum se canta asta-di? — Scie Dsa câte straformari s'a facutu in restempulu acest'a? — Dreptu sê marturisescu, pre candu mi-s'a incredînitiatu paroci'a acést'a spre administrare 3 parti se cantà slavinesce si numai un'a romanesce, si privésca Dsa asta-di, câ numai d'in candu in candu se intrebuintiédia limb'a slaviana, — deci spuna-mi d. corespundînte prin a cui sacrare s'a facutu acést'a? — mi pare reu câ n'a avutu pana acum ocasîune a se convinge! — Se vedemu mai de parte: Cu ocasîunea tienerii Te-deumului pentru infiintiarea Metropoliei romane, am voitu ca tòte ceremoniile besericesci in diu'a aceea sê se cante numai romanesce — ce s'a si faptuitu, — dar' scie d. corespundînte ce a urmatu apoi? — nu multu dupa finirea acelei solenitati o parte numeròsa d'in locuitori me facura atentu spre pasiulu incercatu, esprimandu-se câ densii cu unanimitate pretîndu, ca servitiulu besericescu in venitoriu ca si pana acuma in ambele limbe fara esceptiune sê se seversiésca, si eu numai dupa acésta admoniare sîlitu fiindu pentru interesulu pacei si a indestularii comunei, — éra nu precum dice d. corespundînte pentru tendînticle mele in viitoriu sub jurisdictiunea serbésca' — am introdusu éra-si unele cantari si slaviane dara nu in asià mesura precum erau inante, deci spuna-mi Dsa spre ce tientîre am facutu eu incercarile aceste? Spre introducerea, séu spre casarea limbei slaviane?!!! — In fine spuna-mi d. corespundînte au nu cunòsce Dsa locuitorii d'in Orsiov'a? cari partea cea mai mare suntu sîmpatîsati câtra elementulu slavianu; Deci ce doresce d. corespundînte de la mine, si ce a cugetatu prin neadeverulu ce lu-a publicatu?

Rogu pre d. corespundînte ca in venitoriu sê se informedie mai bine despre lucrulu ce voiesce a lu trece in publicitate. Éra on. publicu vede d'in aceste cum stâmu cu natiunalitatea pre aicea.

Joachimu Popoviciu
preutu administratore.

NOUTATI ESTERNE.

ITALIA. Santì'a Sa Papa scrise epistola regelui Victoru Emanuilu in privinti'a implerei scauneloru eppesci vacante, provocandu-lu ca 1) sê candîdeze numai indîvidi demni; 2) eppii d'in prinsori si d'in essiliu sê-si recapete libertatea; 3) eppii ce sunt santiti, sê-si pota ocupà scaunele loru. Acésta epistola autografa a Papei fece mare sensatiune si la Parisu, câci se crede câ S. Sa dupa aceste nu va refusà neci negotiatiunile in cestiunea finantiarìa. Lumea pretînde a sci câ acì a lucratu influinti'a lui Darboy si Rouher.

FRANCIA. Imperatulu va plecà la Algiru câtra capetulu acestei lune, in absînti'a lui princ. Napoleone va canduce guvernulu. Imperatulu duce 43 de cai, ce i-au menitu de daruri capitaniloru desclinîteloru semintìi d'in Algiru.

Guvernulu francese lega mari sperantie de resultatulu misîunei lui Persigny la Parisu, dar' pana acum'a nu se scie nemicu posîtîvu d'aceea si-a amanatu si Imperatulu caletorìa. Se vorbesce câ Persigny in modu semioficiale a imbiatu Papei ca sê-si adune in Francia 6000 de giandarmi, S. Sa n'a refusatu imbiarea.

Comisariulu guvernului italianu la Roma dlu Vegezzi a primitu indrumarea a se alatura procedurei lui Persigny, fiindu câ acést'a s'a dovedîtu pana acù de corespundiatorie. Vegezzi va imbià 20 milione franci ca interese pentru acoperirea unei parti d'in detoriele papale. E mare probabilitatea cumca curì'a romana nu va respinge.

Tiarulu Russiei a sosîtu la Nizza in 21 aprile; clironomulu de tronu muscanescu a moritu in noptea de la 23. spre 24. aprile.

= *(Munificintia.)* Prè Santìea sa D. Episcopu gr. cat. de Oradea-Mare Josîfu Popu-Selagianu, spre acoperirea zidului santei besèricei nostre d'in Fizisiu, au binevoitu gratìosu a darui 40,000 de sindîle, cari pretiuite in bani dau o suma de 160 fl. v. a. éra pentru cas'a parociale de acolo Il. Sa au facutu pasii cuviinciosi pentru zidîrea ei d'in fundamentu. — Crèdemu a nu vatemà modesti'a graindu adeverulu, câ: de candu prin Provedînti'a dîvina si mèritele cascigate, Ilustr. Sa ajunse la demnitatea episcopesca, n'au trecutu neci unu anu ca fiii sêi cei sufletesci sê nu se fi impartesitu de binefàcerile-i spiretuali si materiali. — Pentru acestu actu marinimosu adùcemu multiamita pùblica Prè santìei Sale Dlui Episcopu. Mironu Sierbu, Curatoru beser. Giorgiu Babou, Jude primariu comunale. In numele comunitâtii.

Adunarea generala a „Asociatiunei natiunale in Aradu pentru cultur'a si conversarea poporului romanu" pre anulu 186⁵/₆. se defige si convòca la Aradulu vechiu pre ¹⁰/₂₂ Maiu 1865 si urmatoriele dile la 9 ore demanèti'a; la care cu acést'a se invita conformu §-lui 10 alu statuteloru, toti P. T. Membri asociatiunali, a caroru câtu mai numerosa partecipare, d'in caus'a momentuositatii obiepteloru desbatende si determinande in decursulu acestei adunari, se vede forte corespundietòria.

Datu d'in siedinti'a Dîreptiunei Asociatiunei natiunale in Aradu pentru cultur'a si conversarea poporului romanu, -- in Aradulu vechiu 27. martiu / 8. aprilie 1865.*)

Sigismundu Popoviciu m. p.
Dîreptoriu secundariu.
Iosîfu Illoviciu m. .p
not. subst. alu dirept.

In caus'a opului „Istori'a lui Juliu Cèsare"

Doritorii de a avè acestu opu in tradùcerea romana sunt rogati a se insînuà fâra intardiare, asèmene si OO. DD. colectanti a grabì cu tramìterea baniloru de prenumeratiune, câ-ce nùmerulu prenumerantiloru sosîti pana acum nu e de ajunsu pentru acoperirea speseloru tîpariului. — In acele locuri unde esemplariulu de gratîficatiune s'ar meni pentru scola, — daca colectantii resp. n'ar potè adunà 10 prenumeranti, — rabatulu se va da si de la esemplarie mai putiene. Cu asta cale mi-ieu libertatea de a descoperì cordîalea-mi multiamita Ilustr. Sale D. capitanu supr. alu Dîstr. cetâtii-de-Pétra Joan Siorbanu si Magnif. D. Vice-Comite I. alu Carasiului Atanasîu Ratiu pentru insemnatulu nùmeru de abonati ce binevoira a-mi adunà pentru spriginirea edîtiunii opului. Alesandru Romanu.

*) Tòte diuarele romane suntu rogate a luà acést'a publicare in colònele sale.

Respunsuri. D. X. Y. Osiorheiu. Pre bucurosu. — Dlui Vas. Gyenge in Glodu: Ne fiindu nri completi, s'a facutu dupa dorinti'a D. V. Redactiunea.

Proprietariu si edîtoriu: **Sigismundu Pop.**
Redactoru respundietoriu: **Alesandru Romanu.**

35.

Concursu.

La scol'a de nou redîcata d'in comun'a Bucse in tractulu Pestisiului se cere unu invetiatoriu cu salariu anualu de 100 fl. v. a. 8 sinice de bucate, 6 stingeni de lemne, una mesura de fasole, si cortelu liberu.

Competentii, recursele sale bine instruate, voru avè, in restimpu de 4 septemane de la publicarea de fatia a le trimite subscrisului.

Oradea-Mare 8. aprile 1865.

Joanu Fassie
Protopopulu gr. or. alu Pestesiului
(3.—1.) insp. dîstr. de scole.

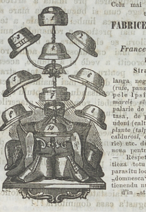

Celu mai renumitu Depusetoriu alu

FABRICEI DE PALARIE

a lui

Francescu Scrivanu

in Pest'a

Strat'a Vatiului

langa negotiatori'a de albe (rufe, panzarie) la „principele Ipsîlante" recumenda *marele* sêu *depusetoriu* de palarie de pîsla (pêru) de matasa, de paie; mai de parte udoni (caltiaminte de pîsla cu *plante (talpe) de piele*, ciorapi caldurosi, cravate (grumadiarie) etc. *dupa mod'a cea mai noua* pentru *barbati si copii.* — Respetîvulu incunoscintieza totu odata cumca au parasîtu localîtâtile d'in strat'a „domnesca" si a „sierpelui" tienendu numai depusetoriulu d'in „strat'a Vatiului."

(6.—1.)

Deschiderea

noului salonu de cura le baile lui Hercule

☞ langa Mehadia. ☜

Subscrisulu are onore prin acést'a a aduce la cunoscintia publica, cum câ a luatu in arinda pre diece ani

SALONULU DE CURA

cladîtu de nou de inaltulu erariu la scaldile lui Hercule in Mehadîa si indiestratu cu adeverata munificintia si cu comodîtatea cea mai pompòsa, ce numai se pòte cugetà, pre care lu deschide

☞ Mercuri la 10. maiu a. c. ☜

spre folosulu on. publicu. — Elu consta d'in sala de Cafenaria, restauratiune si de conversatiune intocmite intru adeveru pompóse si grandîóse.

Despre poterea vindecatoria a renumiteloru scalde a le lui Hercule in Mehadîa abiè se mai pote spune ce-va, fiindu câ cei mai renumiti corifei in medîcina d'in Europ'a i menira unulu d'intre primele locuri a-le scaldeloru europene, si mii de morbosi ce le-au cercetatu d'in tote partile lumei au se multieméscа loru vindecarea morburiloru inbetranite si recapetarea sanetatei, de carea fura lungu tempu lipsîti.

Nou cladîtulu edîficiu de cura cu intocmirile lui cele atâtu de pompóse si de comode in tote privintiele e in stare si pentru venitoriu a intemeià renumele acestei scalde si subscrisulu d'in partea sa se va nisuì se corespunda pre deplinu stîmatiloru ospeti, prin siervitiu dîligentu si atentu, prin mancari bune si alese.

In fine subscrisulu cuteza a aretà cu umilintia cum câ in sal'a de conversatiune esîste unu Piano-forte pomposu d'in renumitulu deposîtu a Dlui Beregszászy si stâ la despusetiunea stimatiloru ospeti, prin urmare credu a fi facutu totu ce pote contribuì la comodîtatea si dîstràgerea acelor'a, si asiè petrecerea in scaldele de Hercule a o face placuta, si cu potentia atâtu pentru morbosi câtu si pentru cei sanetosi.

Baile lui Hercule, Mehadîa in Aprilie 1865.

(3.—1.) **A. Mihailovits.**

Cu tipariulu lui TRATTNER-KAROLYI.